

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі
Александр Селезнев атындағы Алматы хореографиялық училищесі» РМҚК

Бекітемін
Директордың оқу іс жөніндегі орынбасары

«Музыкалық сауаттылық»
пән бойынша жұмыс оқу бағдарлама

Мамандығы: 0408000 «Хореографиялық өнер»

Біліктілігі: 0408013 «Балет әртісі»

Оқыту нысаны: күндізгі бөлім, негізінде: негізгі орта білім

Жалпы сағат: 36 сағат.

Әзірлеуші(лер): Кундакбаева К.Б.

«Жалпы кәсіптік пәндері» бөлімінің отырысында қарастырылды және ұсынылды
Хаттама № 1, «29» тамыз 2023 ж.

Бөлім басшысы: Г.К. Айнегова

Оқу-әдістемелік кеңестің отырысында қаралды және мақұлданды
Хаттама № 1, «31» тамыз 2023 ж.

Директордың ОӘБ жөніндегі орынбасары Ш.Т. Унгарбаева

Түсіндірме жазба

Пәннің сипаттамасы: бұл пән жалпы кәсіптік пәндер цикліне енгізілген және білім алушылар осы пәнді оқудың 1 жылында өтуге арналған. Пәннің рөлі, оның басқа оқу пәндері арасындағы орны шығармашылық, эстетикалық және рухани дамыған тұлғаны қалыптастыратын маңызды оқу-тәрбиелік міндеттермен анықталады, мұндағы пәннің негізгі мақсаты: музыкалық сауаттылыққа үйрету; фортепианода ойнау дағдыларын іс жүзінде қолдану үшін теориялық меңгеру; музыкалық теориялық білімді меңгеру әуендік интонацияны, ырғақты естуді, перспективаны, қиялды ойлауды, шығармашылық қиялды, шығарманы тұтас көру мен естуді, кәсіби мақсатқа жетудегі табандылықты, эстетикалық талғамды, стильді дамытады және жетілдіретіндіктен, өз бетінше ойлау және талдау қабілеттерін қалыптастыру. .	
Қалыптасқан құзыреттер: . музыкалық сөйлеу элементтерін, теориялық материалды білу, есту талдауын, сольфеджиодағы дамыту, интонациялық жаттығуларды айта білу; музыкалық аспапта орындау және би элементтерін орындау кезіндегі музыкалық және мәнерлілік бойынша одан әрі жұмыста қолдану; білім алушылардың музыкалық қабылдауы мен ойлауының даму логикасын құрайтын музыка заңдылықтары туралы түсініктерін, музыкалық шығармаларды жанрлық-стильдік және есту талдауын дамыту; метритмдік белгілер туралы түсінікке ие болу; музыкалық мысалдарды тыңдау кезінде хореографиялық образды құра білу, шығарманың әртүрлі бөліктерінің көңіл-күйінің өзгеруін анықтайтын темпо-ритмикалық белгілеулерді, экспрессивтілік құралдарын білу тәжірибесін ескеру.	
Пререквизиттер: негізгі орта білім, музыка пәні, жанрлар, өнер түрлері ретіндегі негізгі білім; музыкалық дыбыстарды, ырғақты фигураларды, қарқынды ажырата алады; логикалық, абстрактілі және шығармашылық ойлауға ие.	
Постреквизиттер: музыкалық-есту, метрикалық және ритмикалық дәлдікті дамыту; би тәрізді көру және есту қабілетін байыту; музыкалық-мәтіндік материалмен өз бетінше жұмыс істей алады, шығармашылық би элементтерін орындау кезінде қалыптасқан ырғақтық біркелкілігін дамытады, музыкалық және мәнерлі музыкалық құралдардың әсер ету принциптерін біледі, музыкалық білімдерін пайдалана алады.	
Қажетті оқу құралдары, құрал-жабдықтар: фортепиано, тақта, музыкалық кітап, оқу әдебиеті, интернет ресурстары	
Мұғалімдермен байланыс ақпараты:	
Кундакбаева Кулипа Багибековна	Тел.: 8 7071488609
	Эл.почта: kundakbaevak@mail.ru

Жарты жылдық бойынша сағаттарды бөлу

<i>Тәртіп</i> <i>«Музыкалық сауаттылық»</i>	Жалпы сағаттар	соның ішінде									
		1 жыл оқу		2 жыл оқу		3 жыл оқу		4 жыл оқу		5 жыл оқу	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
1 бөлім. Музыкалық сауаттылық негіздері		17	19								
Пән бойынша оқытудың жалпы саны	36	36									

Оқу жұмыс жоспарының мазмұны

№	Бағдарламаның мазмұны (бөлімдер, тақырыптар)	Барлығы сағат	Соның ішінде			Білім алушының өзіндік жұмысы	Білім алушының оқытушымен өзіндік жұмысы	Түр сыныптар
			теориялық	зертханалық және практикалық	жеке			
1	2	3	4	5	6			7
	1 бөлім. Музыкалық сауаттылық негіздері	36						
1	1 бөлім. Музыкалық сауаттылық негіздері Тақырып 1.1 Музыкалық дыбыс. Түрлі музыкалық аспаптардың тембрлік бояуы. Диапазон және регистрлер. Екі дыбыс жазу жүйесі. Кілттер «sol», «fa». Дыбыс деңгейі. Оқушыларды музыкалық кеңістікте бағдарлауға, музыкалық сөйлеу элементтерін білуге үйрету.		2					біріктірілген
	Нәтижесінде пәннің элементтеріне мыналар кіреді: теориялық материал, есту талдауы, сольфеджио және интонациялық жаттығулар.							
2	Тақырып 1.2 Интонацияның даму принциптері. Мотив. Фраза. Сөйлем. Интонацияның даму принциптері. Мотив - ең аз айналым. Бірнеше мотивтер музыкалық фразаны құрайды. Сөйлем - салыстырмалы түрде толық музыкалық құрылым ретінде кездеседі, бір аяқталатын каденциясы бар форма. П.Чайковскийдің «Балалар альбомы» циклінен үзінділерді музыкалық мысалдарды тыңдау. Жазбаша тапсырмада алған білімді баянды ету – белгілеу жүйесі, кілттік жүйе туралы түсініктер, 8 тактілы мысалдар (мотив пен фраза). Дидактикалық ойын «Ноталар не		2					лекция

	деді?»							
3	Тақырып 1.3. Ұзақтықтар.Үзілістер. Қарапайым өлшемдер. Дирижерлық ережелері. Такт. Затакт. Негізгі ұзақтылықтар - он алтылықтар, сегіздіктер, ширектер, жарты ноталар, бүтін ноталар. Үзілістер. Қарапайым өлшемдер. Дирижерлық ережелері мен схемалары. Өлшем туралы негізгі түсінік. Қарапайым өлшемдер - 2/4,3/4,4/4; күрделі - 3/2,4/2 және т.б. Метр ұғымы – әлді және әлсіз соққылардың кезектесуін ретке келтіруден тұратын музыкалық ырғақты ұйымдастыру жүйесі; музыкалық тілді ұйымдастырудың маңызды тәсілі және үлкен айқын мағына. Қарапайым өлшем - екі немесе үш қағыстан тұратын. Мысал ретінде Л.В.Бетховеннің үзінділерді пайдалану, (билері: менуэт, гавот, буре, т.б.) – жазба жұмыс: тактінің соңын анықтау, затактіны естіп анықтау, т.б.	2					біріктірілген	
4	Тақырып 1.4 Музыкалық ырғақ. Ырғақтың қарапайым және күрделі түрлері. Нүктелік ырғақ, синкопа. Би ырғақтары. Музыкалық ырғақ – әр түрлі ұзақтықтағы дыбыстардың кезектесуі. Ырғақтың қарапайым және күрделі түрлері. Нүктелік ырғақ – ұзақтықтардың (сегізінші нүктемен және он алтыншы) тіркесімі. Синкопа – екпіннің әлді соққыдан әлсізге ауысуы. Би ырғақтары. Метроритмикалық жаттығулар. Музыканы тыңдау және талдау: үзінділер - Шостакович Д. «Қуыршақтар үшін би» циклі «Балаларға арналған альбом», Чайковский П. «Балалар альбомы».	2					практикалық	
	Тақырып 1.5 Қалыппен үндестілік. Альтерация белгілері, кілт және кездейсоқ. Қадамдардың ұмтылуы туралы түсінік: тұрақты және тұрақсыз, енгізулік.						біріктірілген	
5	Мажор және минордың құрылымы. Түрлері (табиғи, гармониялық, әуенді). Альтерация белгілері: диез, бемоль, бекар. Негізгі белгілердің орналасуы. Кездейсоқ белгілер. Дыбыстық ұмтылуы туралы түсінік: тұрақты сатылар. I, III, V сатылар. Тұрақсыз сатылар: II, IV, VI, VII сатылар. Енгізетін сатылар: II, VII сатылар. Негізгі құрылым (тон-тон-жартылай тон-тон-тон-тон-жартылай тон) кілттегі 3 белгіге дейін. Минор құрылымы (тон-жартылай тон, тон-тон, жартылай тон, тон-тон).	2						

	Минордың түрлері: табиғи, гармониялық (VII биік), әуенді (VI, VII биік) кілттегі 3 белгіге дейін. П.И.Чайковскийдің «Жыл мезгілдері» циклі бойынша бейнені көру/музыкасын тыңдау (6-7 мысал).							
6	Тақырып 1.6 Қалыптың басты сатылары: T(I)-тоникалық, S(IV) субдоминантты, D(V) доминантты. Ісаты -тоника (T, t); IV саты – субдоминанта (S, s); Vсаты – доминанта (D, d). Негізгі анықтамалар. Тұрақтылық және ұмтылық. Мажор және минор (гармониялық түрі) бойынша кілттегі 3 белгіге дейін бойынша тәжірибе тапсырмаларды орындау. Дыбыстың айырмашылығын ажырату, клавиатурада көрсету, ажырату ережелерін және қалыпта үйлесімділік қатынастарын білу.		2					біріктірілген
7	Тақырып 1.7 Қарапайым аралықтар. Аралықтар туралы түсінік және олардың мағынасы. Аралықтардың сапалық және сандық жағы. Дыбыстар дан және қалыптан құрастыру. Қарапайым аралықтар, олардың дыбыстардан және қалыптарда белгіленуі және құрылымы. Прима, секунда, терция, кварта, квинта, октава. Үш белгіге дейін қалыптарда мысалын колдана отырып, аралықтардың сапалық және сандық жағы. Аралықтар кестесі. Мажор және минорда интервалдарды құрастыру және ән айту бойынша тәжірибелік тапсырмалар.		2					біріктірілген
	Тақырып 1.8 Транспозиция. Музыкалық шығарманы немесе оның бір бөлігін бір қалыптан екінші қалыпқа беру кезіндегі дыбыс айырмашылығының түсінігі, мағынасы және түсіндірмесі. 3 белгіге дейін тональдық мысалды пайдалану. Тәжірибелік мысалдар, жаттығулар (сольфеджирование). Интеллектуалдық-шығармашылық бағыт: «Әуенді тап» викторинасының сұрақтарына жауап беру (есту талдауын дамыту).							біріктірілген
8			2					
9	Тақырып 1.9 Аккорд. Үшдыбыстықтардың түрлері. Мажор және минордың негізгі үшдыбыстықтар. Терция арқылы үш		2					біріктірілген

	немесе одан да көп дыбыстардың біріккен тіркесі туралы түсінік және түсініктеме. Үшдыбыстықтардың түрлері. Үшдыбыстықтардың құрылымы. Дыбыстардан (a/b/h/c/d/e/es/f/fis/g/ges/) құрастыру, негізгі баспалдақтарда – I, IV, V 5 белгіге дейін қалыптарда салу, 3 белгіге дейін қалыптарда м. 53, b53 құру.							
10	Тақырып 1.10 Үшдыбыстықтардың айналуы. Ұғымы, құрылымы және белгіленуі. Үшдыбыстардың айналуы (секстаккорд, квартсекстаккорд), олардың белгіленуі. Дыбыстардан (a/b/h/c/d/e/es/f/fis/g/ges/) айналымдарды құру, негізгі сатыларда – I, IV, V баспалдақтарда 5 белгіге дейін қалыптарда құру, үшдыбыстарды m .6, m 6/4, b6, b6/4 3 белгіге дейін қалыптарда құру. Құрылымдарды дыбыстардан және қалыптардан құрастыру. Аккордтық жүйелілік. Аккордтарды құрастыру және гармоникалық үйлестіру ережелері.		2					біріктірілген
11	Тақырып 1.11 Квинталы шеңбер. Мажор мен минордың екі жүйесі. Аттас қалыптар. Квинта арқылы орналасқан қалыптар – жүйелі ұғым. Мажор мен минордың екі жүйесі. Бір аттас қалыптар (тоникалық жағынан бірдей, бірақ қалып құрылымы бойынша әртүрлі). Практикалық тапсырмалар: дыбыстардан және қалыптардан құрастыру.		2					лекция
12	Тақырып 1.12 Дыбыстардың әріппен белгіленуі. Жеті кілт белгіге дейін қалыптардың мысалын пайдалану. Латын әріптік алфавиттік таңбаларын қолдану (Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh). Буын және әріп атауларының кестесі. Өтілген тақырыптарды бекіту (тәжірибе). Үшдыбыстықтардың айналуы. Квинталы шеңбер. Аккорд дыбыстары арқылы музыкалық мысалдарды шығару.		2					біріктірілген
13	Тақырып 1.13 Орындау қарқыны мен сипаттамасының белгіленуі. Музыкалық жанрлар. Дыбыстардың әріптік белгіленуі». Балалар циклдерінен үзінділерді талдау үлгісіне		2					практикалық

	негізделген шығармашылық сабақ: М.Мусоргский, С.Прокофев, П.Чайковский, Д.Шостакович, А.Исакова.							
14	Тақырып 1.14 Динамикалық реңктер және олардың белгіленуі. Музыкадағы орындаушылық шарттардың маңызының түсінігі мен мәні. Динамикалық реңктердің белгіленуі. Толық және қысқартылған жазылуы, айтылуы, мағынасы (гlossарий, терминдердің музыкалық сөздігі, кесте).	2						біріктірілген
15	Тақырып 1.15. Период. Музыкадағы форма мен форманың түсінігі мен мәні. Классикалық және қазіргі заманғы музыкadan музыкалық мысалдарды тыңдау және талдау.	2						біріктірілген
16	Тақырып 1.15 Басқа қарапайым және күрделі түрлермен (терең емес, қарапайым формаларға баса назар аудара отырып) кіріспе. Шығарма жасау дағдылары (8-тактілы период түрінде). Әндерді мысалға келтірсек, қайырмасы бар, қайырмасы жоқ өлең түрі.	2						біріктірілген
17	Тема 1.15 Представление о других простых формах и сложных (не углубленно, с акцентом на простых формах.) Навыки сочинения(в форме периода на 8 тактов). На примере песен- куплетная форма с припевом и без припева.	2						
18	Өтілген тақырыптарды бекіту (тәжірибе). «Динамикалық реңктер», «Период». Сольфеджировани. Музыкалық есту талдау. Викторина.	2						практикалық
	Барлығы:	36						

Білімді бақылау және бағалау.

Бағалау белгілері.

«Музыкалық сауаттылық» пән бойынша аралық аттестацияға қойылатын талаптар

Жалпы кәсіптік пәндер бойынша аралық аттестаттауға қойылатын талаптар мен бағалау критерийлері «Хореографиялық өнер» мамандығы «Балет әртісі» бойынша техникалық және кәсіптік білім берудің Типтік оқу бағдарламаларының талаптары мен әдістемелік ұсыныстарына сәйкес құрастырылған.

Білім сапасын бақылау оқу бағдарламасына сәйкес жүзеге асырылады. Аралық аттестацияның жоспарын оқытушы зерттелетін материалдың күрделенуіне сәйкес құрастырады. Күнделікті және қорытынды бақылау (бақылау сабақтары) әр тоқсанның соңында (кестеге сәйкес) өткізіледі. Білімалушылар оқу жылындағы барлық аяқталған курс тақырыптары бойынша оқытушының сұрақтарына жауап беруі қажет.

Пән бойынша білімді тексеру кезінде бағдарлама бойынша сапалы білім ескеріледі. Оқу жылы ішінде оқытушының қалауы бойынша шыңдау үшін шығармашылық жұмыстар жүргізілуі мүмкін. Әр тақырып бойынша музыка тыңдау, талдау, практикалық жаттығулар жүргізу қажет. Мұғалім оқушылардың назарын бейнелеу құралдарына, шығармалардың бейнелі мазмұнына, музыкалық формасы мен стиліне аударады. Бақылау қорытындылары кезінде музыкалық сауаттылық бойынша сұрақтарға жауаптардың толықтығы мен нақтылығы, жауапты дұрыс және логикалық тұрғыда құрастыра білу, сольфеджио үлгісін айту, ырғақты мысалды шерту ескеріледі; музыкалық үзіндіге талдау жасау, фактілерді, оқиғаларды, өмірбаяндық материалды және музыкалық шығармаларды білу.

Саралап бағалау нәтижелері Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.06.2021 жылғы № 207 бұйрығына сәйкес білім алушылардың жетістіктерін бағалаудың балдық-әріптік жүйесі бойынша жүргізіледі.

Әріптік баға	Ұпайлардың сандық эквиваленті	Пайыз	Дәстүрлі бағалау
A	4,0	95-100	Үздік
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	

C+	2,33	70-74	қанағаттанарлық
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0	0-49	қанағаттанарлықсыз

«5» бағасына қойылатын талаптар – 90-100%, егер білімалушы мыналарды көрсетсе:

Музыкалық материалды білу, барлық тест сұрақтарына жауап беру, пән бойынша үлгерімі жоғары.

Тақырыптарды толық ашу. ұғымдарды, практикалық тапсырмаларды уақытылы тапсыру.

3. Сольфеджио ретінде орындау, ырғақты, мәнерлі сапалы орындау;

4 . Музыкалық терминологияны білу;

Білімалушылардың өзіндік жұмысына арналған тапсырмаларды орындау.

«4» бағасына қойылатын талаптар -70 -89%, егер білімалушылардың мыналарды көрсетсе:

1.Тақырыптарды толық ашпау, үй тапсырмасын уақытылы тапсыру;

2. Сольфеджио ретінде әуенді, ырғақты, мәнерлі, кейбір қателіктерге жол беріп, сапалы орындау;

3.Ауызша жауап беру кезіндегі кішігірім қателер;

4. Тест тапсырмаларында, талдауда, сынып тапсырмаларында аздаған қателер мен дәлсіздіктер, ырғақты мысалдарды орындауда қателіктер болды.

. Білімалушылардың өзіндік жұмысына берілген тапсырмаларды болмашы қателермен орындау.

«3» бағасына қойылатын талаптар -50-69%, егер білімалушы мыналарды көрсетсе:

1.Жауап беру кезінде тақырыптардың қанағаттанарлық қамтылуы, үй тапсырмасын уақытылы бермеу, сабаққа жиі келмеу;

2. Сольфеджио ретінде әуен, ырғағын, мәнерін сапасыз орындалуы, елеулі қателер;

3. Ауызша жауап беру кезіндегі қателер;

4. Викторинада, талдауда, сынып тапсырмаларында аздаған қателер мен дәлсіздіктер, ырғақты мысалдарды орындауда қателіктер болды;

Білімалушының өзіндік жұмысына берілген тапсырмаларды елеулі қателіктермен орындау.

«2» 0-49% деген баға қойылады, егер студент:

1. Курс бағдарламасы бойынша оқу материалын меңгермеген.
2. Қорытынды немесе жалпылама жасамайды.
3. Маңызды бөлігін білмейді немесе түсінбейді және оқытылатын пәнді әлсіз түсінеді.
4. Жауап бергенде (сұраққа) ол мұғалімнің көмегімен де түзете алмайтын бірнеше өрескел қателіктер жібереді.

Білімалушылардың қалыптасқан деңгейі	Орта деңгейлі білімалушы	Жоғары деңгейлі оқушы
Нотаны білу, тапсырмаларды дұрыс орындау, 3 кілт белгіге дейін үндестіліктерде фронтальды сауалнамаға жауап беру	5 кілт белгіге дейінгі үндестіліктерде аралықтарды білу және тәуелсіз құрастыру	5 кілт белгіге дейін үндестіліктерде аралық және толық үшдыбыстарды түйістірулерді пайдаланып тапсырмаларды өз бетінше орындау
Негізгі музыкалық терминологияны білу, дирижерлық және 3 белгіге дейін үндестіліктерде ән айту	5 белгіге дейін үндестіліктерде әуезді бағыттарын, дирижерлық және ән салудың қарапайым түрлерін білу.	Период және қарапайым 2 бөлімді форманы ажырата білу, дирижерлық және ән айту

Білімалушылардың өзіндік жұмысы (БӨЖ)

Білімалушының өзіндік жұмысы – білімалушы өз бетімен дайындалуына бағытталған сыныптан тыс жұмыс. БӨЖ-ның маңызды міндеттерінің бірі – білімалушылардың өз бетінше білім алу, дағдыларын дамыту және алған дағдыларын, білімдерін және болашақ іс-әрекетте сәтті қолдану үшін өз бетінше шығармашылық жұмыс жүргізу, қабілетін дамыту. Білімалушының оқытушымен өзіндік жұмысы өтілген материалды бекіту бойынша кеңес беруді қамтиды.

БӨЖ-ның маңызды міндеттерінің бірі – білімалушының бойында игерілген дағдылар болашақ іс-әрекетінде қолдану мақсатында қызметінде пайдаға асу.

Білімалушылардың оқытушымен өзіндік жұмысы өтілген материалды бекіту, фортепиано жаттығуларын ойнау техникасын дамыту, әдістеменің негізін қалау бойынша мұғаліммен кеңесуді қамтиды.

БӨЖ бөлімдерден тұратын оқу процесінің бөлігі болып табылады:

Білімалушының тікелей сабақтағы өзіндік жұмысы;

2. Сабақта алған тапсырмаларды орындау бойынша білімалушының үй тапсырмасы.

3. Қашықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып, өзіндік жұмыс. Оқушы сұрақ қоя алады.

Сабақтың түрлері: материалды жазып алу, интернет-ақпараттық базамен жұмыс жасау (әр тапсырма тақырыбына сілтемелер қоса беріледі), ұғымдар туралы жазу, мұғалімге электронды пошта арқылы жіберу. Музыканы тыңдау және бейнеконцерттерді, опералық спектакльдерді, симфониялық концерттерді көру – бұл да оқу процесіне енгізілген, материалды меңгеруге арналған оқу-әдістемелік кешенге, интернет кеңістігінде ойлау қабілетін дамытуға жақсы ынталандыру болып табылады. Білуге құштарлық, ой-өрісін кеңейту, шығармашылық белсенділік, қосымша оқушының музыкалық кеңістікте жылдам шарлауына мүмкіндік береді.

«Музыкалық сауаттылық» курсына білімалушылардың өзіндік жұмысы алғашқы сабақтардан бастап білімалушыларға пәнді оқу кезінде оқытушының әртүрлі тапсырмаларын орындау тапсырылады: нота жазуының жеке элементтерін, дирижерлық, санау, ырғақтық сауаттылықты меңгеру, терминдердің атауларын табу. музыкалық сөздік және т.б., ал режимде қашықтықтан оқыту тапсырмаларды өз бетінше орындауға бағытталған.

Болашақта өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын меңгерген сайын білімалушылар музыкалық шығармаларды (мультфильм түріндегі классикалық шығармалар) өз бетінше талдауға көшеді. Оқытушының білімалушылардың өзіндік жұмыс дағдыларын дамыту үдерісіне бағыт-бағдар беріп, басқаруына мүмкіндік беретін музыкалық материал қарапайым тапсырмаларды дайындау, сонымен қатар үзінді тыңдау және т.б.. Қашықтықтан оқыту режимінде пәнді өз бетінше оқуға арналған тапсырмалар кіреді. теориялық білімдерін дамытуға бағытталған тапсырмалар, сонымен қатар классикалық музыканы тыңдау, классикалық балет және опера репертуарын тамашалау, музыкалық үзінділерді айту арқылы есту қабілетін дамытуға жұмыс жасау, берілген шығармалардың формасын талдау, музыкалық терминологияны зерделеу, т.б.

БӨЖ – білімалушылардың өзіндік жұмысы. БӨЖ-ның маңызды міндеттерінің бірі – алған дағдыларын болашақ іс-әрекетінде қолдану мақсатында үй тапсырмасын өз бетінше орындау қабілеті болашақ қызметіне пайда асу.

БӨЖ дағдыларын дамытуға ықпал ететін негізгі шарттарды анықтау;

-алған білімдерін сабақта жұмыста қолдану арқылы бекіту;

- үйде өз бетінше жұмыс жасау (соның ішінде электронды платформада тапсырмаларды орналастыру, сондай-ақ оларды интернет-ресурстар – электрондық пошта, whatsapp арқылы жіберу)

Мұғалімнің іс-әрекеті оқушының өзінің белсенділігін ынталандыруы маңызды. Егер оқушы шығармашылық енжар болса, мұғалімнің бірінші міндеті оның белсенділігін ояту. Білімалушы берілген тақырыппен жұмыс істеуде осы кезеңде қандай әдістерді қолдану керектігін нақты түсінуі керек.

Өзіндік жұмысқа арналған тапсырмалар бойынша ұсыныстар.

тен немесе App Store-ден фортепиано клавиатурасын жүктеп алыңыз (Mini Piano Lite)

- мұғалімнің тапсырмаларын орындау және бекіту;

- ұғымдарды білу;

- би шығармаларының ырғақтық негізін ажырату;

- шығарманың жанрын, формасын, бейнелі мазмұнын өз бетінше анықтау;
- өз бетінше көркемдік мәселені қою, ойлау және шешу;
- шығарманы өз бетінше талдап, бейне әңгіме түрінде көрсету;
- аккордтарды және олардың ретін білу, оларды алғашқы кіріспе шығарма сабақтарында қолдану;
- теориялық тапсырмаларды орындау

Білімалушының оқытушымен өзіндік жұмысы (БӨӨЖ)

Пән бойынша білімалушылардың оқытушымен өздік жұмысын жоспарлауда сыныптан тыс жұмыстардың барлық түрлері ескеріледі. Оқушылардың жетістігі көбінесе олардың өз бетінше үй тапсырмасын дұрыс ұйымдастыруына байланысты. Оқушылардың сабақтан тыс өнімді жұмысы мұғалімге сабақ уақытын тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Мұғалімнің жетекшілігімен оқушылардың сабақтан тыс жұмысы келесі іс-әрекет түрлерімен ұсынылуы мүмкін:

- үй тапсырмасын орындау;
- анықтамалықтармен жұмыс;
- концерттерге, опера және балет қойылымдарына бару;
- өтілген тақырып пен тыңдаған шығармалары бойынша шағын әңгіме, әңгіме құрастыру және айта білу;
- музыкаға арналған баяндау үзінділерін, өлеңдерді, суреттерді таңдау;

Білімалушының мұғаліммен сабақтан тыс жұмысының маңызды құрамдас бөлігі музыкалық шығармаларды талдау үшін қосымша теориялық және тарихи мәліметтер алу мақсатында әртүрлі анықтамалық материалдармен (сөздіктер, анықтамалықтар, энциклопедиялар, интернет ресурстары және т.б.) жұмыс жасау болып табылады. Білімалушылардың шығармашылық іс-шараларға қатысуы және білім беру мекемесінің мәдени-ағарту іс-шаралары оқытушының жетекшілігімен білімалушылардың дербес қызметінің құрамдас бөлігі болып табылады.

Білімалушының оқытушымен өзіндік теориялық жұмысының тақырыптары:

№	тыңдау және талдау тапсырмалары	Бақылау түрі
1	Музыка әлемі. Шу және музыкалық дыбыстар	сауалнама
2	Ән жанры	сауалнама
3	Марш жанры	сауалнама
4	Би жанры	сауалнама
5	Түрлі музыкалық аспаптардың тембрлік бояуы.	сауалнама

6	Музыкалық үзінділердегі регистрлерді анықтау.	сауалнама
7	Түрлі аспаптардың дыбысын анықтау.	сауалнама
8	Мелодиялық бағыт Сыйпат.	сауалнама
9	Би ырғақтары	сауалнама
10	Тарантела. Сыйпат, әуен, ырғақ.	сауалнама
11	Полька. Сыйпат, әуен, ырғақ.	сауалнама
12	Менует. Сыйпат, әуен, ырғақ.	сауалнама
13	Чайковский «Жыл мезгілдері»	сауалнама
14	Плясовая. Сыйпат, әуен, ырғақ	сауалнама
15	Прима аралығы т.1	сауалнама
	Октава аралығы т..8.	сауалнама
16	Сүйемелдеу.Түрлері.	видео
17	Шығарма жасау дағды. «В траве сидел кузнечик», «Айналайын мама», «Айгөлек» әндерінің әуеніне аккордтарды табу.	видео
18	Шығарма жасау дағды. «Jingle Bells». «Happy New Year» әуендерге аккордтарды табу.	жұмыстың фотосы
19	Чайковский «Детский альбом»	опрос
20	Шостакович «Танцы кукол»	опрос

Өзіндік тәжірибе жұмысқа ұсынылатын тапсырмалар түрлері:

Білімалушылардың өзіндік жұмысына арналған тапсырмалар түрлері	Вид контроля
Ең жиі кездесетін терминдерді, темп белгілерін, музыкалық мәтіннің аббревиатурасын, интервалдарды, аккордтарды, үшдыбыстықтарды, фрагменттерді және т.б.	опрос

Жұмыстардың бірінің авторының шығармашылық жолының негізгі кезеңдерін көрсететін хабарлама дайындаңыз; көркем бейнелеу, шығарманың мәнерлілік құралдары	сообщение
Жаттығуды немесе мысалды талдау (қарқын, пішін, бейнелі мазмұн)	беседа
Өз бетінше дирижерлық пен ән үлгісін дайындап, орындау	видеозапись

Әдебиеттер мен оқу-әдістемелік құралдар тізімі:

Баева Н., Зебряк Т. «Сольфеджио». М., 2005г.

Фрадкин Г. Практическое руководство по музыкальной грамоте. М., 1964

Гульянц Е.И. «Музыкальная грамота». М., 1997г.

Вахромеева Т. Справочник по музыкальной грамоте и сольфеджио. М., 2006

Глоссарий:

Piano – тыныш

Piu – Көбірек

Ritenuo – баяулау

Staccato – кенеттен

Tempo I – бастапқы қарқын

it. или ritardanto (ритардандо — кешіктіру, баяулату);

rall. или rallentando (раллентандо – баяулату);

accel. или accelerando (аччелерандо – жеделдету);

a tempo (а тэмпо — бастапқы қарқын, қарқынмен).

Музыкадағы динамикалық реңктер:

p (пиано – тыныш);

pp (пианисимо — өте тыныш);

mp (мэццо пиано — өте тыныш емес);

mf (мэццо форте — өте қатты емес);

f (форте – қатты);

ff (фортисимо — өте қатты);

sf (сфорцандо — бір нотаның немесе тұтас аккордтың кенеттен күшеюі);

> (дыбысты қалған дыбыстардан айыру қажеттігін білдіретін екпін белгісі);

diminuendo — дыбыс деңгейінің біртіндеп төмендеуі;

крещендо — дыбыс деңгейінің біртіндеп артуы.

Сона́тное аллѐгро — Сонаталар мен симфониялардың алғашқы кимылдары жазылған форма жылдам (аллегро) қарқынмен сақталады. С.а нысаны. үш үлкен бөлімнен тұрады: экспозиция, өңдеу және рекапитуляция.

Сопра́но (от *ит. sopra* — наверху, выше) — ең жоғары әйел дауысы. С. колоратуралық, лирикалық және драмалық болып бөлінеді.

Стиль (в музыке) — белгілі бір елдің, тарихи кезеңнің композиторларының немесе жекелеген композиторлардың шығармашылығын сипаттайтын белгілердің жиынтығы.

Ішекті аспаптар — керілген ішектердің тербелісі (тербелісі) нәтижесінде дыбыс шығатын аспаптар.

Сюита (французша сюита — қатар, реттілік) — симфониялық циклге қарағанда, бөліктері контраст принципі бойынша салыстырылатын және ішкі идеялық-көркемдік байланысы азырақ жақын болатын көп бөлімді циклдік шығарманың атауы (см. симфония).

Тембр (французша тембр) — дауыстың немесе аспаптың дыбысының ерекше сапасы, өзіне тән бояуы.

Темп (итальян тілінен *tempo* — уақыт) — музыкалық шығармадағы орындау жылдамдығы мен қозғалыс сипаты.

Тенор (латын тілінен аударғанда *tenere* — ұстау, бағыттау) — жоғары еркек дауысы. Т, лирикалық және драмалық болып бөлінеді.

Терзет (лат. *tertius* — үшінші) — үш адамнан тұратын опералық вокалдық ансамбль. Т.-ның тағы бір атауы - трио, ол орындаушылардың саны бірдей аспаптық ансамбльдерді белгілеу үшін де қолданылады.

Трио (итал. *trio* — *tre* — үш) — 1. Вокалдық музыкада терзеттомен бірдей. 2. Үш орындаушының аспаптық ансамблі. 3. Марштағы ортаңғы бөлім, вальс, минуэт, тегіс және әуезді сипаттағы шерцо; терминнің бұл мағынасы ежелгі аспаптық музыкада пайда болды, оның шығармаларында ортаңғы бөлім үш аспаппен орындалды.

Фортепиано (итальян тілінен аударғанда *forte-piano* — қатты-тыныш) — пернетақталы ішекті аспаптың жалпы атауы (гольфортепиано, тік фортепиано), ол өзінен бұрынғы — клавиесин, цимбаль, клавишордка қарағанда әр түрлі күшті дыбыстарды шығаруға мүмкіндік береді. **Фрагмент** (латын тілінен *fragmentum* — үзінді, кесінді) — бір нәрсенің үзіндісі.

Фраза (грекше *phrasis* — сөз, өрнек) — музыкадағы салыстырмалы түрде толық қысқа үзінді, кідірістермен (*caesuras*) жиектелген әуен бөлігі.

Фуга (итальян және латынша *fuga* — жүгіру) — бір бөлімнен тұратын шығарма, ол бір әуеннің немесе тақырыптың полифониялық (қараныз) көрсетілімі және кейінгі дамуы.

Хор (грек тілінен алынған *choros*) — 1. Әрқайсысы өз партиясын орындайтын бірнеше топтан тұратын үлкен әншілер тобы. 2. Хорға арналған, дербес немесе опералық шығармаға енгізілген шығармалар, оларда көпшілік халық сахналарын жасауда жиі қолданылатын маңызды формалардың бірі болып табылады.